

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/310/2022.

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Juhász Imre, dr. Márki Zoltán* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Schanda Balázs* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 27.Bf.7120/2021/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

Indokolás

I.

- [1] 1. A jogi képviselő (dr. Fazekas Tamás ügyvéd) útján eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amelyben kérte a Fővárosi Törvényszék 27.Bf.7120/2021/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó szerint a támadott döntés ellentétes az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével.
- [2] 2. Az indítványozó a közösségi médiában jelentős követőtáborral rendelkező blogot üzemeltet. Ebben a blogban 2020. január 23-án olyan tartalmú közlés jelent meg, amelyben a szerző két médiaszereplőnek egy harmadik médiaszereplőről alkotott véleményére, megjegyzésére reagált. A közlés obszcén, trágár – így többek közt a „senkiházi médiaféreg” valamint alantas vágykielégítés tárgya jelentésű obszcén – szavakkal minősítette a két médiaszereplőt. A közlés emellett azt az üzenetet hordozta, hogy e két médiaszereplő tevékenysége „gyermekek módszeres kifosztása, médiaprostituálása”.

- [3] A közléssel érintett két médiaszereplő feljelentést tett, majd magánvádlóként lépett fel az indítványozóval szemben.
- [4] Az elsőfokon eljáró Pesti Központi Kerületi Bíróság a 17.B.20.781/2020/8. számú ítéletében bűnösnek mondta ki az indítványozót becsületsértés vétségében, és egy évre próbára bocsátotta. Az elsőfokú bíróság részletesen kitért arra, hogy a magánvádlók közszereplőknek minősülnek-e, és arra következtetett, hogy a közszereplés kérdését mindig az adott ügyre egyedileg lehet megállapítani. Rámutatott, hogy a közösségi média terjedésével a közszereplői kör bővül, olyan személyek is alakíthatják a közéleti vitákat, akik korábban nem tartoztak a közszereplők fogalmi körébe. Ugyanakkor arra a megállapításra jutott, hogy bár a magánvádlók rendszeresen tesznek közzé képeket a profiljukon, a társadalom széles körét érintő közéleti vitákat nem feszegetnek, így jelen ügy kapcsán nem minősülnek közszereplőknek. Az elsőfokú bíróság hivatkozott a Magyar Királyi Kúria 1939-es döntésére is, amely szerint „a pletykaéhes kíváncsiság kielégítése nem közérdek”.
- [5] Az elsőfokú bíróság szerint az indítványozó indokolatlanul használt trágár, gyalázkodó kifejezéseket, és ezek sértették a magánvádlók magánéletét, emberi méltóságát.
- [6] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék a támadott döntésben az elsőfokú bíróság minősítését és a szankciót – az ügy érdemét tekintve – helybenhagyta. A másodfokú bíróság a közszereplés tekintetében osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, arra hivatkozott, hogy a közügyek fogalma nem az adott téma aktuális népszerűsége alapján definiálható, hanem az a közhatalom gyakorlásával összefüggő ügyeket takarja (Fővárosi Törvényszék ítéleti indokolás 3. o.). A Fővárosi Törvényszék kitért arra is, hogy a „közügyek megvitatása kapcsán a közszereplők túrészi kötelezettségének és így a közlések jogellenességének vizsgálata esetenként gondos, alapjogi szempontú mérlegelést igényel, hiszen a kizárólag a címzett megalázását szolgáló, így a védett érdeken túlmutató, e szempontból funkcióval nem bíró közlések ebben a körben sem részesíthetők védelemben, a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki ilyen tartalmú közlésekre” (Fővárosi Törvényszék ítéleti indokolás 4. o.). A másodfokú bíróság álláspontja szerint az indítványozó kifejezéseinek egyes részei a magánvádlókat emberi mivoltukban, más részük szülői mivoltukban sértették.
- [7] 3. A támadott döntéssel szemben az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [8] Az indítványozó kifogásolta, hogy a bíróságok döntései mellőzték a közszereplésre kidolgozott alkotmánybírósági teszt alkalmazását, ennek hiányában pedig nem hozható döntés az Alaptörvény VI. és IX. cikkeinek kollíziójáról. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekintette azt, hogy a közösségi médiában a saját, illetve csecsemőkorú gyermekük életét bemutató magánvádlók magatartását ért kritikának milyen keretek között kell maradnia. Az indítványozó arra hivatkozott,

hogy közérdekű vitában foglalt állást és fogalmazott meg véleményt, mellyel összefüggésben a magánvádlók közszereplőnek minősülnek. Meglátása szerint az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése védi azt a véleményét, hogy a csecsemő közösségi médiában való bemutatása a helyes fejlődése ellen hat, és ezért a szülőket terheli a felelősség.

- [9] Álláspontja szerint az obszcén kifejezések használata nem volt öncélú, hanem azok nyomatékosító, figyelemfelhívó funkciót töltek be.

II.

- [10] Az Alaptörvény vonatkozó rendelkezései:

„Nemzeti hitvallás

(...)

Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

[...]

(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.”

III.

- [11] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.

- [12] 1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés

- [13] a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és

- [14] b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.

- [15] Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet

- benyújtani. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részleteit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák.
- [16] Az indítványozó a saját ügyében jár el, megjelölte az indítványozói jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés], az Abtv. 27. § (1) bekezdésében foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását.
- [17] Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. További feltétel, hogy az indítvány részletes indokolást tartalmazzon, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jog sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. E vonatkozásban megállapítható, hogy az indítvány részletesen indokolta az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének a sérelmét.
- [18] Az indítványozó kifejezetten kérte a támadott bírói döntés megsemmisítését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [19] Megállapítható az is, hogy a támadott döntéssel szemben nem állt további jogorvoslat az indítványozó rendelkezésére.
- [20] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vesse fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}. Jelen esetben az indítvány felveti azt a kérdést, hogy hol húzódik a határvonal a véleménynyilvánítás szabadsága és az emberi méltóság, magánélet, jó hírnévhez való jog védelme között. E kérdés megválaszolása érdemben befolyásolja, hogy a támadott bírói döntés megfelel-e az Alaptörvénynek.
- [21] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a befogadásról szóló döntést mellőzve, érdemben bírálta el.

IV.

- [22] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [23] 1. Az alkotmányjogi panasz szerint az indítványozó közügyben, közszereplők magatartásának tárgyában fejtette ki véleményét, melyet a bíróságok tévesen ítétek meg, így megsértve az Alaptörvény IX. cikkében biztosított véleménynyilvánításhoz való jogát. Az, hogy a magánvádlók Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított

joga sérült-e, az indítványozó szerint a közszereplésre kidolgozott alapjogi teszt alkalmazásával ítélt meg.

- [24] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] nyilvános közlés megítélése során elsőként arról szükséges dönteni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Ennek megítéléséhez pedig elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezzi.” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}
- [25] Az Alkotmánybíróság a 7/2014. (III. 7.) AB határozata szerint a nyilvános közlés megítélése során „mindenekelőtt arra kell tekintettel lenni, hogy mivel a politikai véleményszabadság fókuszában elsősorban maguk a közügyek, nem pedig a közszereplők állnak, a közügyekre vonatkozó szólások mindegyike fokozott védelem alá tartozik.” (Indokolás [47])
- [26] A nyilvános közlés minősítése során jellemzően nem a véleménynyilvánítással érintettek személyéből kell kiindulni, hanem azt kell vizsgálni, hogy a közlés közügyek, közéleti kérdések vitatására vonatkozik-e. Lényegében e körülmény, vagyis a közéleti kérdések megvitatásának ténye – a konkrét vita erejéig – az a szempont, amely jellemzően meghatározza az érintettek személyi minőségét. A közszereplői minőség ezért a közéleti kérdések megvitatásával együttjáró közszereplés tényéhez kötött, amelyet mindig a konkrét helyzetben – a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban meghatározott szempontok alapján – szükséges értékelni. {3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [41]}
- [27] Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a demokratikus döntéshozatali folyamatokban elengedhetetlen a nyilvános közéleti viták lefolytatása, és ennek során az eltérő álláspontok felszínre kerülése, azoknak a plurális demokrácia értékeit érvényre juttató megvitatása. Még akkor is, ha ennek során a vita felfokozott hangvétellű, és a vitában érintettek személyét éles támadás, kritika vagy bírálat éri. A közszereplésből fakadó közszereplői minőség lényegi ismerve ezért abban ragadható meg, hogy a konkrét helyzettől függően kiterjed minden olyan személyre, aki egy nyilvános közéleti vitában véleményformáló szerepben jelenik-e meg. Az Alkotmánybíróság e szempontokra tekintettel hangsúlyozta, hogy a közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az,

hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47], hivatkozik rá a 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [42]}.

- [28] A büntetőeljárás tárgyává tett kifejezések közül a Fővárosi Törvényszék ítéleti indokolásának 4. oldalán idézett – „senkiházi médiaféreg” valamint alantas vágykielégítés tárgya jelentésű obszcén – kifejezések semmiképp nem kapcsolódnak közéleti kérdéshez, közéleti kérdésben való megszólaláshoz. Az indítványozó közéleti kérdésként határozta meg ugyan, hogy a gyermekek közösségi oldalon való szerepeltetése etikusnak tekinthető-e, de erre irányuló vita az indítványozó és a magánvádlók között nem alakult ki. A magánvádlók az indítványozóval szemben feljelentést tettek az általuk becsületsértőnek ítélt kijelentéseket tartalmazó közlés miatt. Ebből következően az Alkotmánybíróság szerint a Fővárosi Törvényszék panasszal támadott ítéletének abból a megállapításából, hogy a fenti kifejezések sem szoros értelemben, sem szövegösszefüggésükben közvetetten sem kapcsolódnak közügyekhez, öncélúak, nem közéleti kérdéshez/vitához kapcsolódók voltak, alkotmányosan helytállóan jutott arra a megállapításra, hogy így nem illeti meg az indítványozó közlését a közügyek szabad vitatása esetén érvényesülő, a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű védelem.
- [29] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megjegyzi, hogy még a „közéleti vita” – amely tárgyát tekintve nem ér véget a szűkebb értelemben vett politika világával, hanem kiterjed a társadalmi kérdések legkülönbözőbb területeire is – mint vizsgálati szempont sem szolgálhat „menlevélként” arra, hogy a nyilvánosságra szánt közlésekben szabadon lehessen másokat emberi méltóságukban, emberi mivoltukban gyalázni. Tehát még a közéleti vita körébe tartozó véleménynyilvánításokat is csak addig kell tűrni, amíg az inkriminált szólás a közéleti vitában is érinthetetlen méltóságmagba nem ütközik.
- [30] 2. A támadott bírói döntés ezen kívül arra alapozta érvelését, hogy a választott trágár, obszcén kifejezési mód a magánvádlókat általános emberi mivoltukban megalázó, ezáltal emberi méltóságukat, becsületüket sértő kifejezések voltak. A Fővárosi Törvényszék ítélete szerint a kizárólag a címzett megalázását szolgáló, így a védett érdeken túlmutató, e szempontból funkcióval nem bíró közlésekre a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki.
- [31] Ezért az Alkotmánybíróság ezt követően áttekintette a véleménynyilvánításhoz valamint az emberi méltósághoz való jog egymáshoz való viszonyát, alkotmányos kereteit.
- [32] 2.1. A véleménynyilvánítás szabadsága olyan alapjog, amelyhez az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdés alapján mindenkinek joga van, az Alaptörvény (más) rendelkezései által meghatározott keretek között.

- [33] Az Alaptörvény IX. cikkében szabályozott szabad véleménynyilvánítás jogának Alaptörvény által elismert tartalmát, tartalmi összetevőit – egyebek mellett – az Alaptörvény IX. cikk (4)–(5) bekezdése, valamint a VI. cikk (1) bekezdése alapján kell megállapítani.
- [34] Ezek közül jelen ügy szempontjából kiemelt jelentőséggel bír a IX. cikk (4) bekezdése, miszerint: „A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.”
- [35] Az Alaptörvény ezzel kifejezetten maga nevesít egy olyan esetkört, ahol a véleménynyilvánítás szabadsága már nem érvényesül, azaz tulajdonképpen megtiltja az alapjoggal való tudatos visszaélést {16/2013. (VI. 20.) AB határozat, Indokolás [49]} Az emberi méltósághoz való jog tehát nem egyszerű versengő alapjogként szerepel. Az Alaptörvény negyedik módosítása a fenti rendelkezés beiktatásával az emberi méltósághoz való jogot – mintegy kiemelten védett alapjogot – a véleménynyilvánítás elé helyezte {lásd hasonlóan: 1/2015. (I. 16.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [36] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel, a korábbi alkotmánybírósági gyakorlathoz képest hangsúlyozza ugyanakkor, hogy a véleményszabadság határa mások emberi méltóságából fakadó becsület és jó hírnév védelme. A véleménynyilvánítás szabadsága az Alaptörvény értelmében nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztán megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása {vö. 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [34]–[36] bekezdéseivel és 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [62]}. Ezen kívül nem védelmezi a közéleti vitában kifejtett véleményt sem, ha az abban megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlésében öltenek testet. Az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság a közéleti vita szabadságának határvonalát jelöli ki. A közügyeket vitató szólásnak az emberi méltóság e korlátozhatatlan, az emberi státuszt meghatározó lényege előtt kell engednie. Hiszen nyilvánvaló, hogy „nem a közéleti véleménynyilvánítás szabadságával él, aki a másik személy emberi mivoltában való megalázása érdekében használ súlyosan bántó, vagy sértő kifejezéseket. Ennek megfelelően az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság a közéleti vita szabadságának határvonalát jelöli ki.” {vö. 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [29]–[32] bekezdéseivel és a 7/2014. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [60] és [62]; hivatkozik rá a 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40]}.
- [37] Az emberi méltóságnak van egy, a véleménynyilvánítás szabadsága által sem érinthető magja. Az Alkotmánybíróság az emberi méltóság ilyen korlátozhatatlan (más megfogalmazásban: lényegi és érinthetetlen) magját sértő, az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlésében testet öltő megnyilvánulásnak tekintette például azt, hogy az érintetteket állatként (majomként), megalázó módon ábrázolták

egy kampányfilmben {3122/2014. (IV. 24.) AB határozat, Indokolás [17]}. Az Alkotmánybíróság szerint az emberi mivolt benső lényegét feltétlenül megillető védelem sérelmét jelenti az is, ha például a szenvedő rendőr képmását nyilvánosan közzéteszik {28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [44]; 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [60]}.

- [38] Ez utóbbi, a 3145/2018. (V. 7.) AB határozat megerősítette, hogy az emberi méltóságnak van „egy olyan lényegi, érinthetetlen magja, melyet az esetleges kritikát megfogalmazó személyek is kötelesek tiszteletben tartani” {3122/2014. (IV. 24.) AB határozat, Indokolás [17]; 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [57] bekezdés és köv.}.
- [39] Az Alkotmánybíróság 3093/2019. (V. 7.) AB végzése szerint továbbá, amennyiben „a használt kifejezés nem a közhatalmi tevékenységnek a kritikája, hanem pusztán az emberi méltóságot sértő személyeskedés, akkor az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése folytán nem lehet sikerrel hivatkozni a véleménynyilvánítás szabadságának védelmére. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése a közügyek megvitatásával semmilyen kapcsolatban nem álló trágár szitkozódásra nem biztosít szabadságot” (Indokolás [15]).
- [40] Mindezek mellett az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az emberi méltósághoz való jog védelme megfelelő és elégséges indok lehet a véleménynyilvánítás szabadsága alapjogának büntetőjogon keresztül megvalósuló korlátozására {16/2013. (VI. 20.) AB határozat, Indokolás [48]}. A véleménynyilvánításhoz való jog gyakorlásának kereteit, tartalmát tehát az Alaptörvény IX. cikk (1) és (4) bekezdéseinek együttes értelmezése adja, az Alaptörvény e két bekezdését egymásra tekintettel kell értékelni. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdéséből az következik, hogy az emberi méltóság védelme – ennek legalábbis a megaláztatás, (lelki) kínzás tilalmát mindenképpen megjelenítő értelme – az alapjogok összevetésekor mindig nagyobb súllyal esik a latba.
- [41] Az emberi méltósághoz való jognak ugyanis – a következő pontban is kifejtettek szerint – az alapjogok között kiemelkedő súlya van.
- [42] 2.2. A 2012. január 1-jével hatályba lépett Alaptörvény nemcsak Magyarország jogrendszerének alapját képezi [R] cikk (1) bekezdés] és ezzel a jogrendszer legalitásának alapja és forrása, hanem az alkotmányozó az Alaptörvénnyel – a korábbi Alkotmányhoz képest – részletes és differenciált értékrendszert is nevesített. Az értékek közül kiemelkedik az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogai elismerése és védelme, hiszen ez az állam elsőrendű kötelezettsége.
- [43] Az alapjogok között is kiemelkedő súlya van az emberi méltósághoz, a méltó emberi élethez való jognak. Az Alaptörvény értékrendjének középpontjában az emberi méltóság áll {19/2019. (VI. 18.) AB határozatban, Indokolás [102]}.
- [44] Az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdése alapján az Alaptörvény rendelkezéseit a Nemzeti hitvallással összhangban kell értelmezni. A Nemzeti hitvallás szerint „[v]alljuk, hogy az

emberi lét alapja az emberi méltóság”. A Nemzeti hitvallás, valamint az R) cikk együttes értelmezése alapján tehát az emberi méltóságot az alkotmányozó megkülönböztetett jelentőséggel ruházta fel, amely áthatja az Alaptörvény, így a jogrendszer egészét. Az Alkotmánybíróság értelmezésében az emberi méltósághoz való jog az emberi státusz abszolút védelmét biztosítja {3187/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [12], 3225/2017. (IX. 25.) AB végzés, Indokolás [18]}, az ember érinthetetlen lényegét juttatja kifejezésre. A 64/1991. (XII. 17.) AB határozat ezt úgy fogalmazta meg, hogy az emberi méltósághoz való jog a személy emberi minőségét fejezi ki, azt jelenti, hogy „van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva [...] az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá (ABH 1991, 297, 308.)” {3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [27]}.

- [45] Az Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdése még az Alkotmánybíróság hatásköri korlátozása alól is feloldást ad az emberi méltósághoz való jogra tekintettel. Az alaptörvényi rendelkezés rögzíti, hogy az e bekezdésben megjelölt pénzügyi tárgyú törvények Alaptörvénnyel való összhangját az élethez és emberi méltósághoz való joggal összefüggésben az Alkotmánybíróság akkor is vizsgálhatja (és megsértésük esetén megsemmisítheti) a 24. cikk (2) bekezdés b)-e) pontjában foglalt hatáskörében, amikor az államadósság a teljes hazai össztermék felét meghaladja.
- [46] Az élethez és az emberi méltósághoz való jog pedig még különleges jogrend ideje alatt sem korlátozható, vagy függeszthető fel [Alaptörvény 52. cikk (2) bekezdés].
- [47] 3. A jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak – a fentiek alapján – azt kellett megvizsgálni, hogy a bíróság az ítéletében az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte-e az – alapjogok között kiemelten védett – emberi méltósághoz való jog és a véleménynyilvánítás szabadságának egymáshoz való viszonyát.
- [48] Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a bíróságok feladata, hogy felismerjék a vizsgált ügyek alapjogi érintettségét, és a jogszabályokat – az azok által felállított keretek között – az érintett alapjog alkotmányos tartalmának figyelembevételével értelmezzék. Az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságok alapvető kötelezettsége, hogy a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék, amely során kiemelt szereppel bír a közjó és az erkölcs szem előtt tartása. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {lásd például: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33] és 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie {3/2015. (II. 2.2) AB határozat, Indokolás [17]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]; 3259/2022. (VI. 3.) AB határozat,

Indokolás [32]; 3038/2024. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [35]; 3080/2024. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]]. Az Alkotmánybíróság hatáskörének hiányában a rendes bíróságok panasszal támadott ítéleteiben foglalt szakjogági kérdéseket nem vizsgálja, szakjogági kérdésekben nem mérlegelheti felül a rendes bíróságok döntéseit. Ebből következően az Alkotmánybíróság a vizsgált ügyben sem arról foglalt állást, hogy az indítványozó elkövette-e a becsületsértés bűncselekményét. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben kizárólag a támadott bírói döntés alkotmányosságát vizsgálta, ennek keretében azt, hogy a bíróság megfelelően vette-e figyelembe az Alaptörvény rendelkezéseit és az azokat értelmező, jelen ügyre irányadó alkotmánybírósági gyakorlatot, illetve a vizsgálata során alkotmányosan igazolható eredményre jutott-e.

[49] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság a támadott döntés alkotmányosságának vizsgálata során az alábbi következtetésekre jutott.

[50] Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének a (4) bekezdéssel történő együttes értelmezéséből levezethető, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak a mások emberi méltóságának sérelmére irányuló véleménynyilvánítás (az emberi méltóságot annak korlátozhatatlan magjára vonatkoztatva) {lásd pl. 6/2021. (II. 19.) AB határozat, Indokolás [22], 3333/2018. (X. 26.) AB határozat, Indokolás [28], 3263/2018. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [36]}.

[51] Abban az esetben, ha a bíróságok – az alkotmányjogi szempontok figyelembevételével mellett – megállapítják, hogy a vizsgált közlés egyértelműen sérti az emberi méltóság magját, annak megítélése, hogy a közlés közérdekű, vagy társadalmi vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, illetve, hogy a közléssel érintett személyek a tárgyalt közlések szempontjából a közéleti vita aktív alakítójává váltak-e, mint kivételes közszereplők, mellékesnek tekintendők. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése alapján nem élvezheti ugyanis az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének védelmét a kifejezőmódjában dehumanizáló közlés.

[52] Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdés szerinti véleménynyilvánítás szabadsága ugyanis mindig csak az alkotmány (Alaptörvény) értékrendjén belül értelmezhető {3207/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [20]}. Amint arra már az Alkotmánybíróság az előzőekben rámutatott, az Alaptörvény értékrendjében, annak Nemzeti hitvallása, illetve további rendelkezései, így a IX. cikk (4) bekezdése alapján az emberi méltóság központi szereppel rendelkezik. Ez utóbbi rendelkezés a véleménynyilvánítással szemben kifejezetten, kiemelten védett alapjoggá teszi az emberi méltóságot, amelynek van egy lényegi, érinthetetlen magja. Ez az érinthetetlen méltóság mag az emberi létből, emberi mivoltból adódik, biztosítva azt, hogy az ember alany maradjon, és ne váljon – akár verbálisan is, de – eszközzé vagy tárggyá. „Az emberi méltóságnak ezt a korlátozhatatlan tartományát nem a méltóságból fakadó egyes részjogok (pl. becsület, jó hírnév) minősített, intenzív becsmérése sérti, hanem az, ha a véleménynyilvánítás eleve ennek a sajátosan védett szférának a megsértésére

irányul. Ilyen jogsértés lehet egyrészt az, ha a megszólaló tagadja, kétségbe vonja az érintett emberi mivoltát, emberként kezelésének követelményét, másrészt az, ha az emberi természet legbelsőbb köreiből hatol, öncélúan támadva a személyiség és az identitás lényegét alkotó vonásokat {3263/2018. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [41]}" {3030/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [35]}. Az emberi státuszt alapjaiban tagadó véleménynyilvánítások tehát a szólásszabadság abszolút határát jelentik.

- [53] A büntető ügyben eljáró bíróságok értelmezésének mozgásterét a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) adja. Az állam intézményvédelmi kötelezettségét jeleníti meg a Btk. XXI. fejezete, amely „Az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények” címet viseli. A törvényhozó itt, a Btk. 227. §-ban szabályozta a becsületsértés bűncselekményét: „Aki [...] mással szemben [...] nagy nyilvánosság előtt a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ [...] vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” Jelen bűncselekmény által védett érték az ember becsülete, méltósága. Azáltal, hogy a jogalkotó a becsületsértést a Btk. Különös Részének tényállásai közé helyezte, kifejezte annak társadalomra veszélyes létét. A jogalkotó ezzel állást foglalt amellett is, hogy a becsületcsorbítása az emberi méltóságot sérti, s hogy a véleménynyilvánítás jogának gyakorlása nem csorbíthatja mások becsületét. A bíróságoknak a becsületsértés törvényi tényállása által felállított keretek között kell felismernie és mérlegelnie az alapjogi összefüggéseket.
- [54] Annak megállapítása az eljáró bíróságok feladata, hogy az adott történeti tényállás miként illeszkedik a Btk. becsületsértés tényállásába. Az eljáró bíróságok mérlegelési jogkörébe tartozó kérdés annak a megítélése, hogy a terhelt által tett kijelentések az emberi méltósághoz való jog korlátozhatatlan magját képező emberi státuszt sértik-e vagy sem és ezt az eset összes körülményének a fényében dönthetik el. Az Alkotmánybíróság hatásköre – kirívó alaptörvény-ellenesség hiányában – nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan – vélt vagy valós – jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható {pl. 3147/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [23], 3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]-[15]}.
- [55] Az Alkotmánybíróságnak – az előzőekben ismertetettek alapján – jelen ügyben mindenképp azt kellett megvizsgálnia, hogy a véleménynyilvánítás az adott esetben a kritizált személy emberi méltóságának sérelmére irányult-e. Amennyiben ugyanis arra irányult, nem áll a véleménynyilvánítás az Alaptörvény védelme alatt.
- [56] Az elsőfokú ítélet szerint a becsületsértés – a rágalmozás bűncselekménye mellett – védett jogi tárgy, az emberi méltóság az Alaptörvényben garantált védelemben részesül. A társadalmi megbecsüléshez való jog mindenkit, válogatás nélkül illet meg, a „szólásszabadság nem jelentheti a kulturálatlan és szükségtelenül gyalázkodó jellegű kifejezések használatával megvalósított »kritikát«”. Az ítélet alapján a

szólásszabadság, és a véleménynyilvánítás szabadsága védelme nem fordulhat a visszájára, nem maradhat az emberi méltóság védelme korlátok nélkül. Az indítványozó által használt kifejezéseket kizárólag a trágárság vezérelte (Pesti Központi Kerületi Bíróság ítéleti indokolás, 4-5. o.). A Fővárosi Törvényszék megállapította, hogy a vizsgált kifejezések egyrészt az egyes magánvádlók általános emberi mivoltában, illetve szülői mivoltában megalázó, és kizárólag lealacsonyításukat célzó, így az elsőfokú ítéletben írtak szerint volt megállapítható az emberi méltóság megsértése, a becsület csorbítására való alkalmasság (Fővárosi Törvényszék ítéleti indokolás 4. o.).

- [57] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a vizsgált ügyben a Fővárosi Törvényszék az előzőekben bemutatott alkotmánybírói gyakorlat vizsgálati szempontjait, mint alkotmányjogi szempontokat kifejezésre juttatta a döntése meghozatala során.
- [58] Az Alkotmánybíróság szerint a Fővárosi Törvényszék panasszal támadott ítélete alkotmányosan helytállóan jutott arra a megállapításra, hogy a büntető eljárás tárgyává tett kifejezések közül a Fővárosi Törvényszék ítéleti indokolásának 4. oldalán idézett – „senkiházi médiaféreg” valamint alantas vágykielégítés tárgya jelentésű obszcén – kifejezések a magánvádlók emberi méltóságát, becsületét, jóhírnevét sértették.
- [59] Az alkotmányjogi panasz, illetve a panasszal támadott döntések alapját képező, kifejezésében kiemelkedően sértő, az ügyben érintett édesanya verbális meggyalázását eredményező közlés, kifejezés az Alkotmánybíróság szerint tehát egyrésztől nem kapcsolható a közéleti vita tárgyához, továbbá annak tartalma, stílusa és a választott kifejezési mód a magánvádlókat szülői mivoltukban, becsületükben és jóhírnevükben sértő vélemény megfogalmazásának tekinthető.
- [60] E tekintetben tehát az állapítható meg, hogy a Fővárosi Törvényszék az emberi méltósághoz való jog és a véleménynyilvánítás szabadságának egymáshoz való viszonyát alkotmányosan megfelelően értékelte, így az alapjogi mérlegelés alaptörvény-konform eredményre vezetett.
- [61] A jogerős döntés helyesen értékelte azt, hogy a feljelentésben írtak közül több trágárság „az egyes magánvádlókat általános emberi mivoltukban [...] megalázó [...] kifejezések”. Az indítványozó által használt kifejezések, a jogerős döntésben megfogalmazott „általános emberi mivoltában megalázó”-fordulat megfélemlíthető az emberi méltóság érinthetetlen magja sérelmének. Az Alaptörvény II . cikke által garantált emberi méltósághoz való alapjognak az eredeti tartalmát ugyanis a megaláztatás tilalma adja {27/2013. (X. 9.) AB határozat Indokolás [24]}. Az emberi méltóság sérthetlensége tartalmilag a megaláztatás tilalmát jelenti, így a bírácoknak és más jogalkalmazóknak az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdés alapján elsősorban azt kell mérlegelni, hogy az adott esetben kifejtett vélemény alkalmas volt-e a sértettek megaláztatására. Mivel az indítványozó által használt kifejezések az emberi méltóság

lényegi, érinthetetlen magját érintik, olyan kijelentésről van szó, ami közszereplői jellegtől függetlenül védett.

- [62] A trágár beszéd már önmagában véve is lealacsonyító, de a kifejezetten sértő és megalázó célzattal megvalósított trágárkodás még inkább az, sem a magántermészetű, sem a közcélú közlésekben annak helye nem lehet. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése a trágár szitkozódásra ugyanis nem biztosít szabadságot.
- [63] A szólásszabadság tekintetében ugyanis különbséget kell tenni a véleménynyilvánítás szabadsága és a véleménynyilvánítás megjelenítésének formája, módja között. Az Alkotmánybíróság már a 33/1998. (VI. 25.) AB határozatban arra az elvi álláspontra helyezkedett, hogy el kell különíteni egymástól a szabad véleménynyilvánítás jogát e jog megjelenítésének formájától és módjától, és míg a véleménynyilvánítás szabadsága - alkotmányos alapjogként - fokozott védelmet élvez, addig a vélemény külső megjelenítésének formája, módja tekintetében már más a helyzet, az ugyanis már nem élvezi ugyanezt a fokozott védelmet {33/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 256., 260-261.; megerősítette a képviselői szólásszabadsággal kapcsolatban: 3206/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [113]; 3207/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [80]}.
- [64] Az Alkotmánybíróság lényeges körülményként értékelte továbbá, hogy nem egy pillanatnyi indulat által vezérelt szóváltásról volt szó, hanem a vizsgált kifejezéseket az indítványozó leírta, majd elküldte (közvetette). Ez pedig csak kifejezett, közvetlen szándékos cselekmények útján lehetséges, akaratlanul nem. Tehát az indítványozó megfontolta, amit tett, szándékában állt a magánvádlók megsértése, megbántása, megalázása, amely szintén kívül esik a szólásszabadság alapjogvédelmi körén. Az emberi méltóságot tudatosan, szándékosan sértő vélemények ugyanis nem élvezik az Alaptörvény IX. cikk védelmét, ezek ugyanis joggal való visszaélésnek minősülnek (vö. a már idézett 16/2013. (VI. 20.) AB határozat, Indokolás [49]}.
- [65] 4. A fentiekben kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a vizsgált ügyben a Fővárosi Törvényszék alkotmányjogilag helytálló döntésre jutott, a bíróság döntése nem sérti az indítványozó véleménynyilvánítási szabadságát. A bíróság az alapjogi érintettség, az emberi méltósághoz való jog figyelembevételével mellett állapította meg az indítványozó magatartásának tényállásszerűségét, és azt, hogy az indítványozó a vád tárgyává tett bűncselekményt megvalósította.
- [66] A vizsgált bírói döntés összhangban áll az Alaptörvénnyel, kiemelten annak IX. cikk (4) bekezdésével, továbbá figyelemmel volt arra az Alkotmánybíróság gyakorlatában megjelenő vizsgálati szempontokra, miszerint a választott trágár, obszcén kifejezési mód egyben sértette a magánvádlók emberi méltóságát, becsületét, jóhírnevét.
- [67] A jelen büntető ügyben eljáró bíróságok felismerték az alapjogi összefüggéseket – az emberi méltóság és a véleménynyilvánítás szabadságának szembenállását – és mérlegelték is azokat, ezt az ítéletek indokolásában megjelenítették, indokolásukban

és a mérlegelésben a hangsúlyt a védett jogi tárgyra, azaz az emberi méltóság (becsület) védelmére helyezték.

[68] Az Alkotmánybíróság végezetül kiemeli, hogy a jelen ügyben az Alaptörvénnyel összhangban történő jogértelmezés révén semmiképp sem juthatott volna a bíróság olyan döntésre, ami kiterjesztette volna az Alaptörvény IX. cikkének alkotmányos védelmi körét az emberi méltóságot, becsületet, jóhírnevet sértő véleménykifejezésre. Éppen az ítélet – indítványozó által kért – megsemmisítése lett volna az, amely – átlépve a rendes bíróság ténymegállapítási szabadságán is – a Btk.-nak az Alaptörvénnyel összhangban nem álló értelmezésének nyitott volna utat.

[69] 5. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

V.

[70] Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2024. október 22.

Dr. Juhász Imre s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Juhász Imre s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Varga Réka
alkotmánybíró helyett

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [71] Egyetértek a rendelkező részben foglaltakkal, ugyanakkor lényegesnek tartom az alábbiak hangsúlyozását.
- [72] 1. Az Alkotmánybíróság több évtizedes gyakorlata szerint „a szabad véleménynyilvánítás jogának kitüntetett szerepe van, csak kevés joggal szemben kell engednie, ha pedig ezt a szabadságjogot törvény korlátozza, a korlátozást megszorítóan kell értelmezni. A véleménynyilvánítás szabadsága a közlés lehetőségét jelenti, ami nem függ a tartalomtól, annak esetleges káros, sértő jellegétől. Alkotmányos védelmet a véleménynyilvánítás a sajátosságainak megfelelően alakuló közvéleménnyel való kölcsönhatásban, a lehető legszélesebb körű tájékoztatás és tájékozódás keretében élvez. A magyar történelmi körülményekre tekintettel fejtette ki az Alkotmánybíróság, hogy politikai kultúra és egészségesen reflektáló közvélemény csak szabad vitában, öntisztulással alakulhat ki; aki gyalázkodik, magát bélyegzi meg, bíráltnak teszi ki magát. Ebbe a folyamatba nem a büntetőjog eszközeivel kell beavatkozni, hanem legfeljebb magas összegű kártérítéssel.”

[57/2001. (XII. 5.) AB határozat, ABH 2001, 484, 492; 30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167., 178–180.]

- [73] Az Alaptörvény – a korábbi alkotmánybíróági gyakorlatnak megfelelően – a véleménynyilvánítás szabadságát kiemelten védi. Az Alkotmánybíróság a 7/2014. (III. 7.) AB határozatában úgy foglalt állást, hogy a szólás-, és sajtószabadság korábban kibontott alkotmányjogi összefüggései az Alaptörvény hatályba lépését követően is megőrzik érvényességüket {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [20]–[24]}.
- [74] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikkével összefüggésben több döntésében hangsúlyozta, hogy a véleménynyilvánítási szabadság kiemelt védelmét az indokolja, hogy „[e] szabadság nyújt megalapozott részvételi lehetőséget a társadalmi és politikai folyamatokban a véleménynyilvánítás, illetve a közügyekről szóló információtovábbítás, a tájékozódás és a véleményalkotás szabadságán keresztül. Nem bizonyos gondolatok, vélemények, eszmék vagy értékek, hanem maga a véleménynyilvánítás lehetősége élvezi az alkotmányos védelmet. Így a véleménynyilvánítás fórumának szabadsága maga hordozza az alkotmányos értéket. A véleménynyilvánítási szabadság alapjoga ennek megfelelően nem tagadható meg azért, mert az elhangzottak mások érdekét, világfelfogását, szemléletét vagy érzékenységét sértik. A véleményszabadság és a vélemények kifejtésének szabad lehetősége éppen ezért a sokszínű és demokratikus közvélemény, illetve politikai akaratképzés elsődleges garanciája.” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [24]}
- [75] Lényegesnek tartom hangsúlyozni azt is, hogy a jogalkotó a fenti alkotmányos szempontokra figyelemmel 2023. június 2-i hatállyal módosította a Btk. 227. §-át, amelyet a jelen ügyben a bíróságok alkalmaztak. A módosítás jelentősen szűkítette a büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét a közügyek szabad megvitatása körében kifejtett közlések miatt. Ennek indokai körében a jogalkotó kiemelte, hogy „[a]z Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága egybehangzó és következetes álláspontot képvisel azzal kapcsolatban, hogy a demokratikus közvélemény kialakuláshoz szükséges szabad tájékoztatás jogának gyakorlása során keletkezett közlések miatt a felelősségre vonás lehetősége korlátozott. A közügyekkel kapcsolatos véleménynyilvánítás esetén csak végső esetben lehet a büntetőjog eszközéhez folyamodni, mivel a sértett sajtó-helyreigazítási eljárás, illetve személyiségi jogi per útján is jóvátételt nyerhet mind erkölcsi, mind anyagi értelemben.”
- [76] A fentiek alapján úgy gondolom, hogy nem lehet kétséges, hogy az Alaptörvény értékrendjében a véleménynyilvánítás szabadsága kiemelten védett értéket képvisel.
- [77] 2. A véleménynyilvánítás szabadságának körébe tartozó közéleti vitákban érintett személyek alapjogainak védelme tekintetében kiemelt jelentőségű kérdés, hogy azokat mikor lehet megszorítóan értelmezni, milyen feltételekkel lehet korlátozni, és kollíziójuk esetén milyen szempontok alapján kell a prioritást meghatározni. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság gyakorlatában egy összetett szempontrendszer

dolgozott ki annak mérlegeléséhez, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága milyen szempontok szerint korlátozható, illetve hogy annak gyakorlása során az érintett személyek alapvető jogainak kollíziója során miként határozható meg az alapjogok prioritása.

- [78] Ahhoz, hogy eldönthető legyen, meddig terjed egy közéleti jellegű vitában az érintett személy tűrés kötelezettsége, az Alkotmánybíróság szerint a konkrét körülmények gondos mérlegelése mellett a következő alkotmányos szempontok vizsgálata szükséges: az eljárásban érintett személyt érintő közlés bármilyen módon kötődik-e közvitához. Abban az esetben pedig, ha megállapítható, hogy a vizsgált közlés közügyek vagy a közélet egyéb kérdéseinek megvitatásához kapcsolódik, és az érintettek e közéleti vitában közszereplői minőségben vesznek részt, függetlenül attól, hogy az érintett közhatalmat gyakorló személy, vagy más státuszú személy, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése alapján fokozott tűrés kötelezettség terheli a vele szemben megfogalmazott kritikával, bírálattal szemben. E tűrés kötelezettség részben a közlés tartalmához (tényállítás, értékítélet) igazodik. {3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [64]}
- [79] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ugyanakkor fokozott körültekintéssel kell értékelni azt is, hogy abban az esetben is, ha a véleménynyilvánítás közügyek vitathatóságához kapcsolódik, az emberi méltóságnak az érintett személyek esetében is van „egy olyan lényegi, érinthetetlen magja, melyet az esetleges kritikát megfogalmazó személyek is kötelesek tiszteletben tartani” {3122/2014. (IV. 24.) AB határozat, Indokolás [17]}. Ebből következően a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztá megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [62]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40]; 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [38]–[39]}.
- [80] Látható tehát, hogy az Alkotmánybíróság a közéleti vitában érintett személyek emberi méltósághoz való jogát az eddigi gyakorlatában is kiemelten védte, és az alkotmányos védelem nem terjedt ki az olyan véleményre, amelynek célja a pusztá megalázás.
- [81] 3. Véleményem szerint a konkrét ügyben – az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában kidolgozott alkotmányos szempontok szerint – kellett volna vizsgálni, hogy az ügy közéleti kérdést érint-e, és az abban érintett személyek közszereplői minőségükben jelennek-e meg.
- [82] Ennek során úgy gondolom, hogy az Alkotmánybíróság sem tekinthet el attól, hogy az elmúlt évtizedek széles körben terjedő jelensége a közösségi médiában az ún. influenszerek megjelenése. Ezek jellemzően olyan hírnevet szerzett tartalomalkotók, akik népszerűségüknek köszönhetően jelentősen képesek befolyásolni követőik véleményformálását, vagy fogyasztási szokásait. Az influenszerek lényegi ismérve –

amint az az elnevezésük is mutatja –, hogy adott társadalmi közegben (jellemzően követőik körében) befolyással bírnak, hatást váltanak ki. Ilyen influenszernek minősül például a blogger, a vlogger, a youtuber vagy – mint az adott ügyben a magánvádlók – az instagrammer.

- [83] Álláspontom szerint ezért a magánvádlók vonatkozásában nem hagyható figyelmen kívül, hogy a hazai társadalomban jelentős hatással bírnak, akik személyükben, illetve közösségi oldalukon való megjelenésükben generálnak közéleti vitát egy-egy társadalmi kérdésben. (Jelen esetben például azt, hogy kiskorú gyermeket meg lehet-e jeleníteni a közösségi oldalakon.)
- [84] Az Alkotmánybíróság következetes értelmezése szerint a közszereplésből fakadó közszereplői minőség lényegi ismérve abban ragadható meg, hogy a konkrét helyzettől függően kiterjed minden olyan személyre, aki egy nyilvános közéleti vitában véleményformáló szerepben jelenik meg. {3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [42]}
- [85] Az Alkotmánybíróság egyébként már korai gyakorlatában utalt arra, hogy alapvetően a jogalkalmazói gyakorlat feladata annak meghatározása, hogy a véleménynyilvánítási szabadság gyakorlása mely közszereplők esetében zárja ki a büntetőjogi felelősség értékelése körében a jogellenesség megállapításának lehetőségét [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 231.]. Az Alkotmánybíróság az 57/2001. (XII. 5.) AB határozatban megkülönböztette a politikusoktól és a tisztséget betöltő személyektől a „közéletben szereplő személyek” kategóriáját (ABH 2001, 484, 493.). Az Alkotmánybíróság utalt arra is, hogy különösen indokolja ennek a szempontrendszernek a jogalkalmazás számára történő egyértelművé tételét, hogy a megváltozott társadalmi viszonyok, különösen a telekommunikáció terjedése révén a közszereplői kör szélesedése figyelhető meg. Ennek a tendenciának az eredményeként olyan személyeknek is lehetősége nyílik egy-egy közéleti vita aktív alakítójává válni, akik korábban – státuszuk alapján – nem tartoztak a közszereplő fogalmi körébe. Ezek a személyek az ún. kivételes közszereplők.
- [86] Az Alkotmánybíróság az ún. kivételes közszereplői minőség megállapíthatóságának szempontjait a 3145/2018. (V. 7.) AB határozatban pontosította.
- [87] Ennek lényege, hogy e személyi kör esetén a megszólalás tárgya (közéleti kérdés) nem az egyedüli szempontja a nyilvános közléssel érintettek személyi minőségének megállapításához. Elengedhetetlen annak vizsgálata is, hogy az érintett önkéntes elhatározása folytán váljon a közélet alakítójává. A véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülése ugyanis kizárólag azokban az esetekben igazolható, amelyekben a résztvevők a saját döntésük alapján váltak a közügyek másoknál aktívabb alakítóivá, vállalva ezzel az érintett közösség nyilvánossága előtti értékeléseket és bírálatokat is. A közügyek vitatása körében ezért az őket érintő vagy minősítő, a személyüket támadó véleménynyilvánításokat nagyobb türelemmel kell tűrniük. {3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [48]}

[88] E szempontokat a konkrét ügyre vetítve, álláspontom szerint egyértelműen megállapítható, hogy a magánvádlók a közéletben széles körben ismert személyiségek (influenzszerek), akik a közéletet befolyásolják, annak alakítói. E szerepük pedig kétség kívül önkéntes elhatározásukon alapul. Ezen szempontok miatt közszereplőknek minősülnek. Ennek megállapítása mellett kellett volna mérlegelnie az Alkotmánybíróságnak, hogy a konkrét esetben sérült-e a magánvádlók emberi méltóságához való joga.

[89] 4. A fentiek alapján lényegesnek tartom hangsúlyozni, hogy az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a „trágár beszéd” önmagában nem zárta ki a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülését. Ennek megállapításával, hogy „az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése a trágár szitkozódásra [...] nem biztosít szabadságot” az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítás szabadságának védelmi körét szűkítette, és az eddig alkalmazott alkotmányos szempontrendszerétől eltért. Álláspontom szerint ugyanakkor az eddig kidolgozott alkotmányos szempontok alapján is megállapítható lett volna a magánvádlók emberi méltóságának a sérelme.

Budapest, 2024. október 22.

Dr. Juhász Imre s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[90] A határozat rendelkező részével egyetérték, azonban más, az alábbiakban részletezett érvelés mentén jutottam el annak támogatására.

[91] 1. Fontosnak tartom annak hangsúlyozását, hogy az eddigi – Alaptörvényhez fűzött – alkotmánybírói gyakorlat is megfelelő súllyal és hangsúllyal tekintett az emberi méltóság jogának tartalmára és az egyes esetekben annak érvényesülésére. Véleményem szerint ez tűnik ki az Alaptörvény negyedik módosításához fűzött azon indokolásból is, amely a IX. cikk (4) és (5) bekezdés Alaptörvénybe való beemelését az Alkotmánybíróság gyakorlatára vezette vissza. Ebből következően a IX. cikk (4) bekezdése a jelen ügyben kifejezetten nem indokolja a vonatkozó gyakorlat – a

szólásszabadságnak a közéleti viták tekintetében kialakított vizsgálati szempontjainak és tartalmának – módosítását. Megjegyzendő továbbá, hogy a becsületről mint alkotmányosan védendő tárgyról, illetve mint a vélemény szabadság korlátjáról az Alaptörvény szövege nem tesz említést. A jó hírnév védelmét pedig az Alaptörvény a VI. cikk (1) bekezdésében ismeri el. A három fogalmat (méltóság, becsület, jó hírnév) tehát az Alaptörvény textusa nem szinonimaként használja.

- [92] A mérlegelés tekintetében a gyakorlat szerint ilyen esetekben alapvető jelentőséggel bír, hogy mi az emberi méltóság tartalma?
- [93] *Közéleti vita* esetében az alkotmánybíróági gyakorlat szerint a korlát a „méltóságmag”, tehát az emberi mivolt, az emberként kezelés védelme. Következésképpen a mérce nem az, hogy a szólás érintette személyesen sértve érzi-e magát, illetve, hogy a közbeszéd kívánatos színvonalát általában megüti-e? Hanem az, hogy az emberi státusz tagadása tetten érhető-e benne.
- [94] A „méltóságmag” szempontjából ugyanis alapvetően annak van jelentősége, hogy *a*) a véleménynyilvánítás eleve ennek a sajátosan védett szférának a megsértésére irányul-e, például ha a megszólaló tagadja, kétségbe vonja az érintett emberi mivoltát, emberként kezelésének követelményét (az érintettek állatokként történő, megalázó módon megvalósított ábrázolása); illetve *b*) az emberi természet legbelsőbb köreibe hatol-e, öncélúan támadva a személyiség és az identitás lényegét alkotó vonásokat {vesd össze például: 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [62]; 3263/2018. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [35]-[37]; 3030/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [35]}. A személyiséget szubjektíve sértő, de az emberi méltóság „magjának” a sérelmét el nem érő *közéleti közlések* nem kifogásolhatók alkotmányos oldalról. Ezt jelenti a közéleti vitákban részt vevőknek a közéleti tevékenységükkel összefüggő kritikákkal, véleményekkel szembeni magasabb tűrési kötelezettsége, amely az Alkotmánybíróóság szólásszabadsági gyakorlatának a kiindulópontja.
- [95] 2. Értelmezésemben a *közéleti vita (közügy)* vizsgálati szempont és nem „menlevél” arra, hogy a nyilvánosságra szánt közlésekben szabadon lehessen másokat emberi méltóságukban, emberi mivoltukban gyalázni. Az emberi méltóság és annak az Alkotmánybíróóság által azonosított „magja” a köz érdeklődésére számottartó közéleti kérdésekben, a nyilvánosság előtt folytatott vitákban jelent korlátot a véleményt megfogalmazó számára. Tárgyát tekintve pedig a közéleti vita nem ér véget a szűkebb értelemben vett politika világával, hanem kiterjed a társadalmi kérdések legkülönbözőbb területeire is {lásd részletesebben: 14/2017. (VI. 30.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [96] A gyakorlatból emellett egyértelműen kiolvasható, hogy a vita fogalma alatt nem csak a vitapartnerek közvetlen, egymás felé és egymás meggyőzésére irányuló eszmecseréjét értjük. Vitának minősül az adott kérdésben véleményt nyilvánító személyek egyéni és együttes kontribúciójának eredményeként kialakuló közösségi

folyamat is, ennek során adott esetben időben elnyújtva is megvalósulhat a vélemények kifejtése és a társadalmi konszenzus keresése.

- [97] A jelen ügyben a gyermekek kiszolgáltatottsága a közösségi média használata kapcsán, illetve a gyermekek szülők általi szerepeltetésének a kérdésköre kutatások, közéleti viták középpontjában áll. Mindez a kezdetektől fogva folyamatos és indulatoktól sem mentes társadalmi vitát generál. A kérdéskör tehát véleményem szerint közéleti, nyilvános vita tárgya. Ahhoz bárki hozzászólhat, de értelemszerű, hogy a nagyobb „követő táborral” rendelkező személyek véleménye nagyobb figyelmet kap.
- [98] 3. A jelen ügy magánvádlói esetében nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a megváltozott társadalmi viszonyok, különösen a telekommunikáció terjedése révén a közéleti vitában résztvevők körének átalakulása figyelhető meg.
- [99] Olyan személyeknek is lehetősége nyílik egy-egy közéleti vita aktív alakítójává válni, akik korábbi, státusz-alapú megközelítésben nem tartoztak a közszereplő fogalmi körébe. Ezek a személyek a 3145/2018. (V. 7.) AB határozat (és az ezt követő döntések) megfogalmazása szerint az ún. *kivételes közszereplők*. „Ebben a körben külön kiemelés érdemel az a személyi kör, amely a médiában tevékenykedő, széles körben ismert személyeket foglalja magában (ún. médiaszereplők).” Esetükben meghatározó szempontként merül fel, hogy a különböző közéleti vitákban jelentős véleményformáló hatással lépnek fel. {3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [45]-[46]}
- [100] Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy amikor a résztvevők a saját döntésük alapján válnak a közügyek aktív, rendszeres vagy időszakonként megjelenő szereplőjévé, ezzel vállalják az érintett közösség nyilvánossága előtti értékeléseket és bírálatokat is. A közügyek vitatása körében ezért az őket érintő vagy minősítő, a személyüket támadó véleménynyilvánításokat nagyobb türelemmel kell tűrniük {3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [48] és [50]}. „Kevésbé szorul védelemre az a közéletben önként szerepet vállaló személy, aki mindenki másnál szélesebb körben és hatékonyabban tud élni a tömegkommunikációs eszközökkel a személyét ért támadásokkal szemben” {3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [49]}.
- [101] Jelen ügy egyik magánvádlója a közösségi médiában jelenlévő, ott többszázszáz követőtáborral rendelkező és gyermekeit – saját döntése nyomán – e platformokon rendszeresen szerepeltető, igen jelentős véleményformáló hatással rendelkező médiaszereplő (kivételes közszereplő), aki az átlagnál szélesebb körben és hatékonyabban tud élni a tömegkommunikációs eszközökkel a személyét ért esetleges támadásokkal szemben. Kétségesnek tartom az ilyen kivételes közszereplő magánszemélyként történő kezelését.
- [102] Véleményem szerint a közéleti vita körébe tartozó, tehát a gyermekeik nyilvánosság előtti szerepeltetésére vonatkozó (szülői) tevékenységét illetően a magánvádlóknak az őket érintő vagy minősítő, a személyüket emiatt támadó, bántó jellegű

véleménynyilvánításokat nagyobb türelemmel kell tűrni mindaddig, amíg az inkriminált szólás a közéleti vitában is érinthetetlen méltóságmagba nem ütközik.

[103]4. Úgy gondolom, hogy a kifejtett érveim mentén is aggálytalanul el lehet jutni tehát a rendelkező rész szerinti következtetésre azzal azonban, hogy a magánvádlók kivételes közszereplők, akik közéleti vita részeseivé tették magukat.

[104]A tényállásban szereplő harmadik megfogalmazás („csecsemőkorú gyermekek módszeres kifosztása és médiaprostituálása”) sem tartalmát, sem megfogalmazását érintően nem érinti a védendő méltóság(mag)ot. Nyilvánvalóan a szülők által a gyermekek közösségi médiában történő szerepeltetésére vonatkozóan kimondott sértő kritikáról, de ettől még egy megengedhető vélemény kifejezéséről van szó.

[105]Ezzel szemben viszont az ügyben érintett első kifejezés, illetve az a kontextus, ahogyan az megfogalmazásra került, a nőt tárgyiasító, tárgyként kezelő jellege, a második kifejezés pedig [ellentétben a 3145/2018. (V. 7.) AB határozat által vizsgált „médiapszichopata” jelzővel] dehumanizáló tartalma miatt megvalósítja a „méltóságmag” sérelmét. Következésképpen e szavak, megfogalmazások használata álláspontom szerint meghaladja a közéleti vitában a közéleti szereplő (jelen esetben az Alkotmánybíróság gyakorlatában kialakított szóhasználattal élve: ún. kivételes közszereplő) magasabb tűrési kötelezettségét.

Budapest, 2024. október 22.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[106]A többségi határozat rendelkező részével és indokolásának alapvetéseivel egyetértek.

[107]Nem tudom azonban elfogadni a határozati indokolás azon részét, amely a tényállásban szereplő, becsületsértés vétségének megállapítását megalapozó kifejezést átfogalmazta és ezen szövegváltozatot a határozati indokolás hangsúlyos részévé tette.

[108]Az indokolás nem vette figyelembe, hogy a tényállásszerűség a perbíróság kötelezettsége, amely eljárása során készült dokumentumaiban nem írhatja körbe, nem fogalmazhatja át pl. a bűncselekmény elkövetésekor használt kifejezéseket, hanem azokat szó szerint idéznie kell. Így dönthető el, hogy az adott cselekménynek a Btk-ban szabályozott különös részi tényállások valamelyike megfeleltethető-e vagy

sem, azaz, hogy – egyéb feltételek fennállta (bűnösség, tárdadalomra veszélyesség) esetén – a cselekmény bűncselekménynek minősül-e.

[109] Az Alkotmánybíróság azonban nem ténybíró. Ebből következően lehetősége van arra, hogy tartózkodjon a súlyosan dehonesztáló kifejezések megismétlésétől, ezzel is megkímélve a sértetteket attól, hogy újra és újra át kelljen élniük a számukra megalázó helyzetet.

[110] A többségi határozat megpróbálja körbe írni a tárgyi ügyben használt becsületsértő kifejezést, ami véleményem szerint már nem az Alkotmánybíróság feladata. Az alkalmazott, adott esetben használt definíció-szerű leírás – mint minden az eredetileg használt kifejezés jelentéstartalmát megváltoztató átfogalmazás – óhatatlanul pontatlan, további találgatásokra, félremagyarázható értelmezésekre ad lehetőséget mind a szakmai közösség, mind a laikus személyek számára. Ezen túlmenően a többségi határozat indokolása által használt módszer fenntartja a sértett személyének negatív kontextusban való megjelenítését.

[111] A fenti szempontok alapján úgy vélem, hogy az ilyen és ehhez hasonló esetekben, az Alkotmánybíróságnak határozataiban el kell kerülnie nem csak a konkrét, súlyosan dehonesztáló kifejezés(ek) szó szerinti ismétlését, hanem annak burkolt, átfogalmazott változatban való használatát is és elegendő annak rögzítése, hogy obszcén, az emberi méltóságot sértő, dehumanizáló kifejezést használtak az adott ügyben. Ezzel egyrészt kellően absztrahálva utal a kifejezésre magára, másrészt félreérthetetlenül jelzi értékítéletét és elkötelezettségét az emberi méltóság alkotmányos alapjogának védelme terén.

[112] Álláspontom szerint a tárgyi esetekben is a fentiek szerint kellett volna eljárni.

Budapest, 2024. október 22.

*Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Márki Zoltán alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[113] 1. A Határozattal, s a hozzáfűződő indokolással egyetértek. Ugyanakkor indokoltnak tartom megemlíteni adott ügy kapcsán gondolkodásom, s felfogásom támpontjait, amint azt a testületi tárgyalás során végig képviseltem; s ezt párhuzamos indokolásban csatalom [Abtv. 66. § (3) bekezdés].

[114] 2. Elismerve a Határozat szerinti indokolás helyénvalóságát, előrebocsátom, hogy a magánvádas (becsületcsorbító, így becsületsértési avagy rágalmazási) ügyek megítélése nem az Alaptörvény, s még csak nem is a korábbi alkotmány emberi

méltóság melletti kiállásával vette kezdetét, hanem önmagában a büntetőjog eredendő, embert védő rendeltetésével egyidős. Amin változtatni kellett 1990 után, avagy 2011-et követően, annak indícióját nem az alapügy szerinti eset adta.

[115] Magam pedig távol vagyok olyan felfogás irányába gondolkodástól, miáltal az Alkotmánybíróság rendszerszintű feladatává válna a becsületcsorbító magatartások elleni büntetőjogi fellépés megítélése. S – a büntetőjog terén – olyan gyakorlathoz vezetne, ami a valóság külvilágban egyértelműen érzékelhető, felfogható, érthető körülményeit a hatályos jog (benne a társadalomra veszélyesség) egyébként helyes alkalmazásán túlmenően, további elvárásokhoz is igazítaná. A döntés érvényességére kiható erővel.

[116] A jog indulatmentes, érzelemmentes, szenvedélymentes értelem. Olyan, mint a bírói függetlenség, nem közömbös, hanem semleges.

[117] 3. Álláspontom szerint – becsületcsorbító magatartás esetében nem az a kérdés, hogy el kell-e végezni az alkotmányossági vizsgálatot (aminek megjelenése tesztalakot is ölthet), hanem az, hogy mikor. S ehhez képest kérdés az, hogy ilyen vizsgálatnak (tesztnek) mi a lényege, rendeltetése. Nézetem szerint az ilyen vizsgálat (teszt) rendeltetése magatartás felróhatóságának megítélése kapcsán, hogy biztonságos, egyértelmű alapon lehessen azt kimondani, miszerint mind a felelősség alapja (az alkalmazott jog), mind pedig az adott magatartás (a ténybeliség) vonatkozásában nincs helye kimentésnek. Ehhez pedig akkor lehet eljutni, ha már büntetőjogi relevanciáról lehet beszélni, azaz olyan ténybeliség van előttünk, ami alakilag büntetőjog alá tartozó. (Csakúgy, mint jogos védelemről sem érdemes teoretikusan beszélni, csak akkor, ha már valakit megvádoltak tettelegességgel, ami alól számára kimentést jelent annak igazolása, hogy nem ő kezdte.)

[118] Minden más esetben nincs (alkotmányos) ügy. Következésképpen egyrészt, ha valami eleve nem becsületcsorbító kifejezés (stb), akkor eleve indokolatlannak látom annak elvárását, hogy csak egy vizsgálati metódus után lehessen erre a következtetésre jutni. Másrészt ugyanez a jogi helyzet akkor, ha egy kifejezés kinyilvánítása (vagyis az elkövetési magatartás, tehát a bűncselekmény tényállásának tárgyi oldali szükséges ismérve) önmagában a kinyilvánítással megtestesíti az elkövetői tudattartalmat.

[119] Ha pedig ez eleve (józan ész szerint félre nem érthetően) a másik (a sértett) emberi mivoltának semmibevétele, emberként értéktelennek tekintése, emberi méltóságra sem méltónak tartása, vagyis a másoknak csupán tárgynak, pláne más alantasságát kiszolgáló eszközként tekintése – akkor álláspontom szerint szintén indokolatlan ennek megállapíthatóságát egy vizsgálati metódus megtörténtéhez kötni.

[120] Részint azért, mert ha az ilyen megnyilvánulás egyértelműsége adott, akkor a vizsgálat erre nem terjed ki, nem is kell kiterjednie. Részint pedig azért, mert ha viszont az elvárt vizsgálat magában rejti annak lehetőségét, miszerint általa igazolható lenne az adott megnyilvánulás jelentéstartalmának alkotmányossága, alkotmányos helyénvalósága – akkor pedig az ilyen vizsgálat kontraproduktív.

- [121]4. Álláspontom szerint vannak olyan szóbeli megnyilvánulások, amelyek axiomaszerűen méltóságsértőek, akként mint a tettleges becsületsértések fajtái többnyire (po.: ruhán keresztül más nemi identitásához tartozó testrész – értelemszerűen beleegyezés nélküli – megérintése). Ilyenkor szerintem nem indokolt többletelvárás; ennek ítélkezési gyakorlata évszázados, erre eddig nem volt szükség.
- [122] Jelen alapügy tárgyát képező, nyilvánosság előtt elhangzott kijelentés – álláspontom szerint – ilyen.
- [123]5. Az emberi méltósághoz való jog korlátozhatatlan, esetében nem lehet különbséget tenni korlátozható rész és lényeges tartalom között, viszont meg lehet sérteni, s épp ezért van helye a büntetőjogi fellépésnek.
- [124] Az emberi méltóság – fogalmi – rendeltetése, hogy láttatni engedi, fogalma révén megfoghatóvá teszi azt, aminek megóvásához fűződik az alkotmányos érdek. Ez pedig részint az ember, az adott egyén erkölcsi autonómiájának, részint pedig a minden ember ebbéliségének különböztetés nélküli tiszteletben tartása.
- [125] Másként szólva az egyénnek a másik, illetve mindenki más által emberi lényként való elismerés iránti érdeke. Kétségtelen lehet olyan kifejezés, megnyilvánulás (akár szóbeli, akár tevőleges), amikor indokolt – az idejutás elérése végett – gondolkodási lépcső.
- [126] Ha viszont valami eleve emberi méltóság sértő, akkor egyfelől ez indokolatlan, másfelől ennek megállapítása valójában nem feltétlen alkotmányossági vizsgálatra tartozó, hanem a büntetőjog alkalmazása körében, az eseti bíró kezében maradó. Nem feledhető, hogy a társadalomra veszélyesség fogalma valójában a szakjog és az Alaptörvény között közvetítő eszköz, ami pedig a bűncselekményt létesítő s nem pedig meghatározó.
- [127] Azaz, amikor a jogalkotó valamit bűnné tesz, akkor azért teszi, mert az adott magatartás „mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvénye szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti”. [Btk. 4. § (2) bekezdés]
- [128]6. Az alapügybeli eset szerinti elkövetési magatartás, másnak (nőnek) alantas vágykielégítés pusztá tárgyaként állítása (álláspontom szerint)
- [129]- más emberi mivoltának tárgyiasítása, eszközösítése – ami mindenkoron (de legalábbis hosszú idő óta, 1880. szeptember 1. óta biztosan) – olyan magatartás, ami túrhetetlen, ekként büntetendő;
- [130]- kétségtelen, hogy jelentéstartalmát tekintve (amint az indokolás is tartalmazza) par excellence kizárt, hogy közügy, közéleti vita (véleményszabadság címén a társadalom demokratikus akaratképződését szolgáló párbeszéd) tárgyát képezheti (s ekként az alkotmányjogi igazolás – modernkori elvárását – feltételez).
- [131]7. Az eseti bíró ítélkezésének alapja a tényállásszerűség autonóm/szuverén vizsgálata, ami érinthetetlen, sérthetetlen, amit biztosítani kell. A tényállásszerűségből kiindulás

alapja alkotmányos: a bírák csak a törvénynek vannak alárendelve [Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdés].

[132] A bíró törvényhez kötöttségén, törvénynek alávetettségén alapul a hatályos jog alkalmazásának kötelezettsége. Ezért a büntetőjogi felelősség alapkérdése a tényállásszerűség.

[133] A becsületbevigó magatartás ellenében álló törvényi tényállás

[134] - egyrészt a mással szemben becsület csorbítására alkalmas kifejezés használata; ami – egyéb törvényi feltételek megléte esetén – a becsületsértés (Btk. 227. §);

[135] - másrészt a valakiről más előtt becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelése, vagy ilyen tényre közvetlen utaló kifejezés használata; ami a rágalmaszás (Btk. 226. §).

[136] A tényállásszerűség szempontjából annak van jelentősége, hogy mindkét bűncselekmény – alapesetét tekintve – formális, tehát nem eredmény-bűncselekmény. Formális bűncselekmény esetén pedig az elkövetési tevékenység pontos meghatározása annál is inkább szükséges, mert a tárgyi oldalon – a jogi tárgyon kívül – egyedül ez határozza meg a cselekmény jellemzőit.

[137] Másképpen szólva a Btk. az elkövetési magatartást a becsületcsorbításra alkalmasság függvényében határozza meg; vagyis a Btk. megadja a védendő értéket, ami a becsület, viszont a büntetőtörvény a bíróra bízva valamely elkövetési magatartás sértésre alkalmasságának eldöntését.

[138] Tehát a büntetőtörvény nem ad konkrét elkövetési magatartást, hanem megfeleltetést vár el; ezért lehet mondani, hogy nyitott a törvényi tényállás, és a törvény a bíró feladatává teszi a konkretizálást. Valójában ez teremtette meg annak lehetőségét, hogy kiterjedt, expanzív alapjogi értelmezése legyen az ilyen bűncselekmény történeti és törvényi tényállását megfelelő ítélező tevékenységnek.

[139] Ettől azonban e tevékenység még továbbra is gyakorlati, ítélező (szakjogi) tevékenység; azaz meg kell tartani tartalmi mibenlétét.

[140] 8. A tényállásszerűség követelménye alapján tehát az első eldöntendő kérdés az, hogy az elkövető magatartása (amiről szó van) tényállítás, híresztelés, avagy kifejezés használata.

[141] Az emberi gondolkodás ítéletek alakjában (ítéletalkotás által) történik. Az ítélet valamiről, annak a valaminek az állítását vagy tagadását jelenti. Tényítélet az, amikor magára a valóságbeli tényre, körülményre vonatkozóan történik leíró jellegű megállapítás. A jog nyelvén ez a tényállítás.

[142] A tényállításhoz azonban újabb ítélet is kapcsolódhat, aminek viszont már értékelő funkciója van. Ez az értékítélet, ami a valósághoz (a valóságot leíró megállapításhoz) fűzött következtetés.

- [143] Jogilag a tényállítás és értékítélet közötti határvonal abban áll, miszerint tényállásról van szó, ha az adott nyilatkozat alapjául meghatározott, egyedileg elhatárolt, objektív valósága szempontjából megvizsgálható esemény, történés szolgál.
- [144] Ezzel szemben értékítélet, ha annak alapja nem egyedileg körülhatárolt esemény, vagy ha a következtetések láncolata olyannyira hosszú, oly mértékben áttételes, hogy az egyedileg körülhatárolt, meghatározott események már nem úgy jelennek meg, mint a megnyilatkozás alapjai.
- [145] Minden értékítélet viszonyítást foglal magában, és minden értékítéletnek általánosító tendenciája van.
- [146] Az értékítélet valójában nem más, mint kifejezési mód egyszerűsítése, tehát a tényállítás sommásítása. Ez – értelemszerűen – egyben azt is jelenti, hogy a tényállítási tartalom elveszti a konkrétságra való visszavezethetőségét. Másfelől az egyre absztraktabbá válás pedig sűrítést, tipizálást, a lényeg megragadását jelenti; amiért is az emberek egymás között inkább használják azt a tényállítások helyettesítésére. Ez viszont már nem tényállítás, hanem értékítélet.
- [147] Kétségtelen odafigyelést, körültekintést igényel annak eldöntése, hogy mikor van tényállítás, aminek veszélyessége a tények hitelével való rontás, és mikor van olyan leegyszerűsítés, ami mögött valójában semmi tényre való vonatkozás, vonatkoztathatóság nincs, és az ekként nem más, mint értékítélet.
- [148] Utóbbi pedig büntetőjogilag nem akadályozott, feltéve, hogy az nem gyalázkodás, aminek egyik külsőleg is megítélhető, viszont kétségtelen belülről jövő természete, hogy öncélú. Ez pedig azt jelenti, hogy a gyalázkodás - ebbéli természetéből eleve fakadóan - eleve nem közcélú (értsd közéleti vitát igénylő).
- [149] A tényállásszerűség eseti bírót illető, illetve kötelező vizsgálata mellett a bírói jogalkalmazásra vonatkozó külső – így az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi bíróság általi – elvárásra odafigyelés pedig valójában azt jelenti, hogy a becsületcsorbításra alkalmasság kapcsán vizsgálni kell, hogy milyen körülmények között történt a felrótt (séreلمezett) magatartás (így kerülhet szóba a közügyek intézése).
- [150] Mindez azonban nem közömbösíti a jogalkalmazás eredendő támpontjának, a tényállásszerűségnek a vizsgálatát [vö. 7/2014. (III. 7.) AB határozat, 13/2014. (IV. 18.) AB határozat].
- [151] 9. Felfogásom és álláspontom szerint a tényállítás (híresztelés stb. avagy kifejezés használata) büntető törvényi tényállás szerinti fogalmának megvalósulása szempontjából az adott megnyilatkozás önmagában – s nem pedig alapjogi viszonyban – vizsgálandó.
- [152] Ha a megnyilatkozás tényállítás (híresztelés stb.), akkor kell azt vizsgálni, hogy a becsület csorbítására objektíve alkalmas-e, ha pedig a tényállítás becsület csorbítására objektíve nem alkalmas, akkor a cselekmény nem, egyik törvényi tényállás szerint sem tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.

- [153] Ha a megnyilatkozás nem rágalmozási magatartás, viszont azonkívüli kifejezés használata, akkor ugyanezen logika szerint elvégezhető az adott magatartás vizsgálata. Ám ennek végén is ott van a gyalázkodás meg nem engedése.
- [154] 10. A büntetőjog magatartási szabály. A tényállásszerűség vizsgálata pedig azt jelent, hogy az eseti bírónak vizsgálnia kell (az eseti bírónak kell vizsgálnia), hogy amit a vádló állít
- [155] - az valóság-e, ezen belül valakinek a magatartása-e (ember általi magatartás-e),
- [156] - ha magatartás, akkor bűn-e,
- [157] - ha bűn, akkor a vádlott követte-e el, s ezért büntethető-e.
- [158] Mindez elől nem lehet elvenni a levegőt, különben az ítékezés – mégoly tisztességes szándéktól is vezérelve – ideológiai, s nem pedig tárgyi alapú lesz.
- [159] Ehhez képest valójában három fajtája van a becsületbevető bűncselekmény tényállásszerű magatartásának:
- [160] - a rágalmozás törvényi tényállása szerinti,
- [161] - a becsületsértés törvényi tényállása szerint, ami, mint magatartás rágalmozáson kívüleső, viszont lehet verbális, és tettleges
- [162] - és a gyalázkodó, ami valójában, mint magatartás egyaránt lehet rágalmozási ige, becsületsértési kifejezés.
- [163] A verbális gyalázkodó magatartás – jogi fogalmiság szempontjából – valójában leginkább a tettleges becsületsértéshez közelálló. Lévé az emberi méltóság alkotmányosan sérthetetlennek deklarált önérzetének – egyik esetben tettlegesen megvalósuló, másik esetben szóalokban megnyilvánuló – megsértéséről van szó, amelynek védelem iránti igénye kölcsönösen elfogadott (elismert és fenntartott).
- [164] Az ilyen magatartás (értelemszerűen) értelmi alapon helyessé nem tehető, nem magyarázható. Lényege éppen abban a cselekvésben – tettlegességben avagy kifejezésben – van, ami megtörténik, elhangzik. Önmaga testesíti meg, közvetíti azt a szándékot, ami a kifejtésével külvilágba jut, ez pedig más emberi mivoltának semmibe vétele, az egyén emberként értéktelennek minősítése. Ez pedig önmagában véve sértő.
- [165] 11. Valamely közlés becsület csorbítására való alkalmassága a sérelem absztrakt lehetőségét jelenti. Nem feltétele a bűncselekmény megvalósulásának, hogy a hátrányos következmény – a becsület csorbulása – ténylegesen bekövetkezzék. Ugyancsak közömbös, hogy a tényközlés (tényállítás, híresztelés) vagy kifejezés használata a sértett becsületérzését ténylegesen érintette, sértette-e.
- [166] Ekkor kell vizsgálni, hogy valami közvetve, vagy közvetlen kizárja-e a jogellenességet. A becsületcsorbításra egyébként objektíve alkalmas tényállítás (híresztelés, tényre közvetlenül utaló kifejezés használata) eleve nélkülözi a jogellenességet,

- [167]- ha hivatalos személy által a hivatali hatáskörben ügyintézés során, és azzal összefüggésben történt (ami nem más, mint a hivatásbeli kötelesség teljesítése; BH 1991.338., 1994.295., 1998.570., EBH 2000.295., EBH 2003.846.);
- [168]- ha ügyfél által peres, vagy más jogilag szabályozott (hatósági) eljárásban, jogosultság, illetve kötelezettség gyakorlása során, az adott eljárás tárgyát képező ügy érdemével összefüggésben történt; ideértve a hatósági ügyet megindító magatartást (beadványt) is (BJD 1195., 3556., 4167., EBH 1999.4., EBH 1999.87., EBH 2004.1011., EBH 2011.2394., EBH 2014.B.3., BH 2004.267., BH 2004.305., BH 2009.135., BH 2014.264.);
- [169]- ha a véleménynyilvánítás (bírálat, jellemzés, nézet és kritika) szabadsága alá tartozik és hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus vonatkozásában, annak e minőségére tekintettel történt [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, Rendelkező rész 3. pont].
- [170] Ezekben az esetekben a kifogásolt cselekmény nem bűncselekmény, azonban ennek oka nem a tényállásszerűség hiánya, hanem a jogellenesség – tehát társadalomra veszélyesség – hiánya.
- [171] Ilyenkor sincs azonban jogellenesség hiánya (azaz a cselekmény jogellenes), ha a megnyilatkozás szándékosan, vagy a foglalkozási, hivatásbeli kötelesség gondatlan megszegéséből fakadóan hamis közlés, vagy gyalázkodó tartalmú [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, Indokolás III.2., ABH 1994, 219., 229-231; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40]].
- [172] Ha a kifogásolt cselekmény olyan tényállítás (híresztelés stb.), ami becsületcsorbításra objektíve alkalmas és a jogellenesség hiánya sem állapítható meg, akkor merülhet fel annak a kérdése, hogy van-e olyan közérdek, vagy jogos magánérdek, ami a tényállítás megtételét indokolta (indokolhatta).
- [173] Ha pedig ilyen megállapítható, akkor el kell rendelni a valóság bizonyítását (Btk. 229. §). A valóság (sikeres) bizonyítása büntethetőséget kizáró ok [Btk. 15. § h) pont]. A valós tények közlésének pozitív célja és méltányolható motívuma (közérdek vagy jogos magánérdek) indokolatlanná teheti a megbüntetést.
- [174] A cél és motívum azonban nem közvetlenül, hanem csupán közvetve, a valóságbizonyítás megengedhetőségének kérdésében való hatósági döntésen és a bizonyítás sikerén keresztül befolyásolja az elkövető büntethetőségét [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás II.3.3., ABH 1994, 219., 226-227.]; a tényállítás (híresztelés stb.) valós volta esetén felmentésnek van helye.
- [175] Erre a jogi következtetésre azonban csak akkor lehet jutni, amennyiben a valóság bizonyítása azt igazolja. Ha azonban a tényállítás (híresztelés stb.) valótlan, illetve a valóság bizonyítása sikertelen, akkor felmentésnek – értelemszerűen – nincs helye.
- [176] 12. Az alapügyben felrótt magatartás önmagáért beszél, aminek ellenében csak egy állítható: a kinyilvánítója tényállásszerű magatartást követett el, aminek jogellenességét sem közvetlen, sem közvetett módon nem zárja ki semmi.

Budapest, 2024. október 22.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró különvéleménye

- [177] Az emberi méltóság sérthetetlenlensége tekintetében osztom a határozat megközelítését. Az alkotmányossági vizsgálat központi elemévé tett szóhasználatról a szubjektív véleményem szintén egyezik a többségi döntéssel. Ugyanakkor több okból nem értek egyet a többségi határozattal, álláspontom szerint a támadott döntést meg kellett volna semmisíteni.
- [178] A véleménynyilvánítási szabadság alkotmányosan védett tárgya a kommunikáció, megjelenési formájától függetlenül. Az Alkotmánybíróságnak nem a közbeszéd stílusa feletti őrködés a feladata, hanem jelen esetben az, hogy a szólásszabadság és az emberi méltóság védelmét összhangba hozza. Az öncélú obszcén kifejezések első helyen a megszólalót minősítik, a véleménynyilvánítási szabadság védett körét viszont nem a forma (használt kifejezés), hanem a tartalom (emberi méltóság sérelme) haladhatja meg. E tekintetben a forma és a tartalom között nincs automatikus összefüggés: a használt kifejezéseket nem önmagukban, hanem a közlés kontextusában kell értékelni. Különböző közlési csatornákon eltérő közlések lehetnek megszokottak és elfogadottak, így a közlés értékelésekor figyelembe kell venni, hogy az mikor, kik között, milyen csatornán hangzott el.
- [179] Jelen esetben a bíróság nem ismerte fel a magánvádló közszereplői minőségét és a vita közéleti jellegét, és ez a körülmény önmagában a döntés megsemmisítését indokolta volna.
- [180] A bíróságnak az ügy alkotmányossági szempontú megítéléséhez három kérdésre kellett volna választ adnia:
- [181] közszereplő-e az alapügy sértettje;
- [182] társadalmi vitához járultak-e hozzá az indítványozó kifejezései;
- [183] az indítványozó szavai „befértek-e” a társadalmi vitába.
- [184] Az első két kérdésre az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatából igenlő válasz következik. A korábbi döntések (az ügy sok hasonlóságot mutat a 3030/2019. (II. 13.) AB határozattal elbírált üggyhöz) a médiaszereplő celebek egymás közti megnyilvánulásai esetében a véleménynyilvánítás szabadságának kiterjesztett védelme mellett foglaltak állást. Az alapügy sértettje kétségkívül a kivételes közszereplők körébe esik, így e tekintetben bíróság döntése orvosolhatatlan hibában szenved. Az indítványozó kifejezései a gyerekek médiában való megjelenésével

foglalkoztak: a trágár kifejezésektől megtisztítva az üzenet az, hogy nem ért egyet a sértettek magatartásával, hogy gyerekeiket lájkvadászok céljából mutogatják. Ebben a kérdésben több álláspont is védhető, de mindenképp társadalmi kérdés. Ha pedig az, akkor ismét csak a fokozott védelem indokolt.

[185] A határozat a véleménynyilvánítási szabadság védelmi szintjét csökkenti. Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata csupán az „öncélú trágárkodást” vette ki a véleménynyilvánítási szabadságának védelmi köréből (3322/2019. (XI. 26.) AB határozat). Önmagában a kifejezés trágár jellege még nem jelenti a szólásszabadság határának az átlépését, csupán akkor, ha a közlés nem kapcsolódik a közéleti vitához, vagy pedig ha öncélúan lenne sértő. Jelen esetben a használt kifejezés nem csupán szitokszóként szerepelt.

[186] Az általános hatáskörű bíróság – miután helyesen mérlegelte a közszereplői státuszt és a társadalmi vita kérdését – dönthet úgy, hogy az adott kifejezésmód már eléri a büntetethez tartozó szintjét, hiszen még a közszereplők tevékenységének társadalmi vitához kapcsolódó, nem öncélú minősítése sem lehet parttalan. Azonban e szempontok megfelelő figyelembevételével és mérlegelése nélkül a bíróság döntése szükségszerűen ellentétes az Alaptörvénnyel.

Budapest, 2024. október 22.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró